

Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Názov predmetu	Vlastiveda					
Časový rozsah výučby	nultý	1.	2.	3.	4.	spolu
Ročník						
Štátny vzdelávací program	-	-	-	1	1	2
Školský vzdelávací program	-	-	-	-	-	-
Spolu:	-	-	-	1	1	2
Stupeň vzdelania	ISCED 1					
Forma štúdia	denná					
Dĺžka štúdia	štvorročná					
Vyučovací jazyk	slovenský					

1. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vlastiveda v 3. a 4. ročníku má osobité, nezastupiteľné postavenie vzhľadom na význam v utváraní predstáv o bezprostrednom mieste života žiakov (priestorový aspekt) a historickom období, v ktorom žijú (časový aspekt). Svojím zameraním má za cieľ podnecovať, motivovať žiakov na rozprávanie o danej téme (či už na základe vlastných skúseností, podľa obrázka a i.) a v čo najväčšej miere využívať heuristický rozhovor a zážitkové učenie.

Vlastivedné – motivačné poznávanie začína v 1. a 2. ročníku (prvouka) spoznávaním okolia školy a bydliska a postojmi k spoločnosti, pokračuje v 3. ročníku (Moja obec). Vlastiveda v 3. ročníku (Moja obec) je obsahovo naplnená emotívnym (dobrodružným) poznávaním, pozorovaním a hodnotením javov a celkovo dojmami z vlastnej obce (okolie školy) v časových premenách jednotlivých ročných období (aj s aspektom starostlivosti o bezpečnosť a zdravie). Nezastupiteľná je vlastivedná vychádzka, ktorá má motivačno - heuristický charakter. Vybrané témy, napr. orientácia v okolí školy, sa odporúča realizovať formou pozorovania mimo triedy, ak sú na to možnosti. Delí sa na spoznávanie miestnej krajiny (jednoduchá práca s nákresemi) a orientáciu v čase (plynutie kalendárneho a školského roka, významné sviatky počas roka, tradície a i.). Na ne nadväzuje rozprávanie o doprave, o pamätihodnostiach. Osobitá pozornosť sa venuje pozorovaniu, skúmaniu prírody, jej zložiek, ale rovnako aj pamiatok v okolitej krajine.

2. Výchovno-vzdelávacie ciele a obsah vzdelávania

Sú v súlade s cieľmi a obsahovým a výkonovým štandardom vzdelávacieho štandardu pre vyučovací predmet Vlastiveda, schváleného ako súčasť ŠVP pre prvý stupeň základnej školy pod číslom 2015-5129/1758:1-10A0.

Žiaci:

- skúmajú, pozorujú a bádajú v kraji, v ktorom žijú,

- porozprávajú o svojej obci (mesto, dedina – o krajine svojho okolia) a určia jednotlivé prvky – časti svojej obce,
- orientujú sa v rodnom kraji pomocou svetových strán a významných objektov,
- rozlišujú primerane vzťahy a väzby prírodného a spoločenského charakteru vo svojej obci, doma i v škole,
- použijú poznatky zo svojich pozorovaní a skúseností,
- identifikujú a odlišia, čo vytvorila príroda a čo človek,
- rozprávajú o premenách prírody počas roka (vyhľadajú v kalendári významné dni),
- ukážu na mape (prispôsobenej vlastivede v 4. ročníku) vybrané pohoria, jaskyne, rieky, mestá a iné,
- opíšu (pomocou obrázkov) pojmy, krajinu, pamiatky, ktoré už nie sú z ich bezprostredného okolia,
- prerozprávajú obsah povesti podľa výberu,
- porozprávajú o významných historických udalostiach,
- vedia čítať mapu a rozprávať podľa ilustrácií a fotografií
- vypátrajú pútavé skutočnosti o rôznych častiach Slovenska,
- porovnávajú jednotlivé oblasti so svojou obcou.

3. Rozsah vyučovania predmetu

3. ročník

Časová dotácia: ročne: 33 vyučovacích hodín
týždenne: 1 vyučovací hodina

Tematický celok: Škola a jej okolie
5 hodín

Obsahový štandard:

- moja obec,
- miestna krajina,
- okolie školy, bydliska,
- cesta do školy a bezpečnostné pravidlá pri ceste do školy.

Výkonový štandard:

- napísať presný názov svojej obce (presnú adresu školy a bydliska),
- opísať druhy dopravy v obci (zopakovať si bezpečnosť na cestách), opísať podľa náčrtu cestu do stredu obce (mesta, dediny),
- porozprávať vlastnými slovami cestu do školy alebo zo školy domov,
- zhotoviť jednoduchý nákres okolia školy a bydliska,
- orientovať sa v okolí školy a bydliska pomocou svetových strán a významných objektov v miestnej krajine.

Tematický celok: Jeseň
5 hodín

Obsahový štandard:

- znaky jesene,
- zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci,
- zber úrody,
- príprava živočíchov na zimu

Výkonový štandard:

- porozprávať, ako si ľudia pripomínajú svojich predkov a priateľov (Pamiatka zosnulých) na jeseň,
- charakterizovať zmeny vo svojej obci (v prírode) na jeseň a použiť pri tom vlastné pozorovania i skúsenosti (dĺžka dňa a iné),
- opísať zber a spracovávanie úrody,
- poznať správanie zvierat na jeseň a ich prípravu na zimu.

Tematický celok: Miestna krajina
5 hodín

Obsahový štandard:

- moja obec,
- miestna krajina, okolie školy, bydliska,
- predkovia,
- dedina alebo mesto (aj s opisom) a jej obyvatelia

Výkonový štandard:

- zaradiť obec, kde býva, medzi mestá alebo dediny, určiť smer na sever podľa poludňajšieho tieňa a identifikovať,
- svetové strany v krajine,
- opísať svoju obec (napr. aké domy, ulice – pozná, možno aj vymenovať, blízka rieka, park a iné),
- opísať spôsob života obyvateľov obce – iné v meste, iné na dedine,
- opísať ako sa starať o svoje okolie, ako tráviť voľný čas,
- určiť, aké významné kultúrne a športové podujatie sa v obci konajú,
- vyhľadať informácie o svojej obci na internete a iných médiách,
- interpretovať obrazový materiál o obci a jej obyvateľoch.

Tematický celok: **Zima**

6 hodín

Obsahový štandard:

- znaky zimy,
- starostlivosť o zver v prírode,
- zimné sviatky,
- pamätihodnosti

Výkonový štandard:

- charakterizovať zmeny vo svojej obci v zime (vlastné pozorovania),
- vlastnými slovami porozprávať o sviatočných dňoch v obci na rozhraní kalendárnych rokov (Vianoce, Silvester, Nový rok, Traja králi).

Tematický celok: **Život v minulosti**

6 hodín

Obsahový štandard:

- časová priamka (vizualizácia času),
- predkovia,
- dedina alebo mesto (aj s opisom) a jej obyvatelia,
- významní rodáci, zmienky o obci a jej okolí v povestiach, piesňach, známe udalosti v obci, historické pamiatky v obci, významní rodáci, zmienky o obci a jej okolí v povestiach, piesňach.

Výkonový štandard:

- určiť dve historické pamiatky vo svojej obci,
- prerozprávať jednu povesť, pieseň, či báseň, ktorá sa viaže k obci alebo jej okoliu
- zostrojiť časovú priamku vlastnej rodiny a rodinných príslušníkov,

Tematický celok: **Jar**

6 hodín

Obsahový štandard:

- znaky jari,
- zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci,
- jarné práce,
- veľkonočné sviatky a tradície,
- plán,
- mapa danej krajiny.

Výkonový štandard:

- charakterizovať zmeny v prírode na jar a použiť pri tom vlastné pozorovania a skúsenosti (zmeny v prírode, dĺžka dňa),
- opísať činnosti ľudí na jar,
- porozprávať o veľkonočných tradíciách v obci.

Použité prierezové témy:

- ☒ Enviromentálna výchova
- ☒ Ochrana života a zdravia
- ☒ Mediálna výchova
- ☒ Regionálna výchova a ľudová kultúra

Časová dotácia: ročne: 66 vyučovacích hodín
týždenne: 2 vyučovacie hodiny

Tematický celok:

Slovensko

66 hodín

Obsahový štandard:

- vlastivedná mapa Slovenska,

Výkonový štandard:

- vyjadriť vlastnými slovami, čo je mapa

Obsahový štandard:

- znaky na mape a v legende,

Výkonový štandard:

- identifikovať znaky na mape (farby, tvary)

Obsahový štandard:

- svetové strany na mape,

Výkonový štandard:

- ukázať polohu Slovenska na mape sveta a Európy

Obsahový štandard:

- poloha miestnej krajiny na Slovensku,

Výkonový štandard:

- ukázať na mape Slovenska svoju obec

Obsahový štandard:

- význam modrej, hnedej a zelenej farby na mape, kreslená mierka

Výkonový štandard:

- odmerať podľa nakreslenej (grafickej) mierky vzdialenosti na mape

Obsahový štandard:

- Tatry, Nízke Tatry, Pieniny, Malá Fatra, Veľká Fatra, Poľana, Kremnické vrchy, Štiavnické vrchy, Slovenské Rudohorie, Podunajská nížina, Východoslovenská nížina, Záhorská nížina, Váh, Dunaj, Hron, Dunajec, Demänovské jaskyne, Domica

Výkonový štandard:

- porozprávať o ceste od Tatier k Dunaju (Bratislava) a jej jednotlivých zastávkach (Poprad, Nízke Tatry, Ružomberok, Martin, Orava, Veľká Fatra, Malá Fatra, Kysuce, Žilina, Súľovské vrchy, Trenčín, Piešťany, Trnava, Malé Karpaty, Záhorie) – „Čítanie z mapy = prstom po mape“,
- pátrať po obrazovom materiáli (internet, médiá) z cesty a interpretovať ho
- odlíšiť na ceste od Tatier k Dunaju tri známe pohoria a tri kotliny,
- prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty od Tatier k Dunaju
- vytvoriť zoznam desiatich prírodných divov Slovenska

Obsahový štandard:

- listnaté, zmiešané a ihličnaté lesy, TANAP

Výkonový štandard:

- vytvoriť zoznam desiatich prírodných divov Slovenska

Obsahový štandard:

- pamiatky (UNESCO) Slovenska (Bardejov, Vlkolínec, Banská Štiavnica s okolím, Spišský hrad a okolie, jaskyne Slovenského krasu, bukové lesy Východných Karpát, Levoča, drevené kostolíky)

Výkonový štandard:

- identifikovať päť najvýznamnejších kultúrohistorických pamiatok Slovenska na mape
- vytvoriť zoznam desiatich prírodných divov Slovenska

Obsahový štandard:

- Bratislava, Košice, Trnava

Výkonový štandard:

- identifikovať päť najvýznamnejších kultúrohistorických pamiatok Slovenska na mape

Obsahový štandard:

- Bratislavský hrad, Devín, Trenčiansky hrad, Bojnický zámok a zoo, Dunaj, Nitriansky hrad, Žilina, Kysuce, Martin, Strečno, Orava, Oravský hrad a priehrada, Horehronie, Banská Bystrica, Zvolenský zámok, Spiš, Poprad, Prešov

Výkonový štandard:

- porozprávať o ceste od Dunaja po Hornád (z Bratislavy do Košíc) cez Nitru, Hornú Nitru, Podunajsko a Pohronie a o zastávkach v Banskej Štiavnici, Kremnici, Zvolene, Banskej Bystrici, Poľane, Lučenci, Rožňave a Slovenskom Rudohorí – „Čítajú z mapy = prstom po mape“,
- prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty od Dunaja po Hornád,
- opísať výlet od Hornádu po Dunajec (z Košíc po Dunajec) cez Michalovce, Zemplín, Humenné, Vihorlat, Bardejov, Nízke Beskydy, Prešov, Šariš, Levoču, Slovenský raj, Spiš - „Čítanie z mapy = prstom po mape“,
- prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty po hradoch na východe Slovenska

Obsahový štandard:

- Konštantín (Cyril) a Metod, Svätoplukove prúty, vpády Tatárov a Turkov, Mária Terézia, Ľudovít Štúr, prvá svetová vojna, Milan Rastislav Štefánik, Tomáš Garrigue Masaryk, druhá svetová vojna, samostatná Slovenská republika, naše štátne symboly

Výkonový štandard:

- rozlíšiť pomocou mapy najvýznamnejšie cesty Slovenskom,
- zistiť na obrázkoch, ako sa krajina Slovenska menila (historické obrazy),
- vytvoriť plán cesty po Slovensku.

Vo 4. ročníku (Objavné cesty po Slovensku) žiak vie/dokáže spoznať najvýznamnejšie a najatraktívnejšie prvky, časti regiónov.

- od Tatier k Dunaju (Bratislavy) a jej jednotlivých zastávkach (Poprad, Nízke Tatry, Ružomberok, Martin, Orava, Veľká Fatra, Malá Fatra, Kysuce, Žilina, Súľovské vrchy, Trenčín, Piešťany, Trnava, Malé Karpaty, Záhorie)
- od Dunaja po Hornád (z Bratislavy do Košíc) cez Nitru, Hornú Nitru, Podunajsko a Pohronie a o zastávkach v Banskej Štiavnici, Kremnici, Zvolene, Banskej Bystrici, Poľane, Lučenci, Rožňave a Slovenskom Rudohorí
- od Hornádu po Dunajec (z Košíc po Dunajec) cez Michalovce, Zemplín, Humenné, Vihorlat, Bardejov, Nízke Beskydy, Prešov, Šariš, Levoču, Slovenský raj, Spiš

- ☒ **Použité prierezové témy:**
- ☒ Enviromentálna výchova
- ☒ Ochrana života a zdravia
- ☒ Mediálna výchova
- ☒ Regionálna výchova a ľudová kultúra

Hodnotenie vlastivedy v ročníkoch 3. - 4.

Kritéria hodnotenia sú vypracované podľa Metodického pokynu č.22/2011 z 1. mája 2011 na hodnotenie žiakov základných škôl, Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, Bratislava 2011.

Na kontrolu a hodnotenie žiakov sa budú uplatňovať nasledovné formy:

1. Verbálna forma

- zisťovať a hodnotiť sa bude osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovým štandardom
- pri prezentovaní vedomostí sa budú uprednostňovať žiaci na základe dobrovoľnosti

2. Písomná forma

- kontrolovať a hodnotiť sa bude osvojenie základných poznatkov prostredníctvom testu na konci tematického celku alebo skupiny podobných učebných tém.

Kritéria hodnotenia:

100% - 90%	výborný	- 1
89% - 75%	chválitebný	- 2
74% - 50%	dobrý	- 3
49% - 30%	dostatočný	- 4
29% - 0%	nedostatočný	- 5

3. Praktické aktivity

- hodnotenie praktických zručností
- samostatnosť a správnosť tvorby záverov, aktivita na hodine

4. Hodnotenie písomných previerok

Systém hodnotenia je založený na bodovacom systéme, z ktorého sa vypočítava percentuálna úspešnosť. Učiteľ na základe zváženia a potreby zaradí nasledovné previerky a krátke písomné práce:

Previerky do 30 minút nemusia byť vopred oznámené žiakom. Previerkam nad 30 minút vždy predchádza opakovanie.

Počet bodov	100%–90%	89%–75%	74%–50%	49%–30%	29%–0%
	1	2	3	4	5
10	10 - 9	8 - 7	6 - 5	4 - 3	2 - 0
11	11 - 10	9 - 8	7 - 6	5 - 3	2 - 0
12	12 - 11	10 - 9	8 - 6	5 - 4	3 - 0
13	13 - 12	11 - 10	9 - 7	6 - 4	3 - 0
14	14 - 13	12 - 11	10 - 7	6 - 4	3 - 0
15	15 - 14	13 - 11	10 - 8	7 - 5	4 - 0
16	16 - 14	13 - 12	11 - 8	7 - 5	4 - 0
17	17 - 15	14 - 13	12 - 9	8 - 5	4 - 0
18	18 - 16	15 - 14	13 - 9	8 - 5	4 - 0
19	19 - 17	16 - 14	13 - 10	9 - 6	5 - 0
20	20 - 18	17 - 15	14 - 10	9 - 6	5 - 0
21	21 - 19	18 - 16	15 - 11	10 - 6	6 - 0
22	22 - 20	19 - 17	16 - 11	10 - 7	6 - 0
23	23 - 21	20 - 17	16 - 12	11 - 7	6 - 0
24	24 - 22	21 - 18	17 - 12	11 - 7	7 - 0
25	25 - 23	22 - 19	18 - 13	12 - 8	7 - 0
26	26 - 23	22 - 20	19 - 13	12 - 8	7 - 0

Hodnotenie písomných previerok

Systém hodnotenia je založený na bodovacom systéme, z ktorého sa vypočítava percentuálna úspešnosť. Učiteľ na základe zváženia a potreby zaradí nasledovné previerky a krátke písomné práce:

Previerky do 30 minút nemusia byť vopred oznámené žiakom. Previerkam nad 30 minút vždy predchádza opakovanie.

Hodnotenie ústne-ústna odpoveď

Je ďalšou formou hodnotenia žiaka. Vo Vlastivede sa obvykle ústne hodnotí schopnosť žiaka pracovať a orientovať sa na mape. Poskytuje žiakovi spätnú väzbu o stave jeho vedomostí a zručností, účelom ktorej je, aby žiak vedel, v čom sú jeho slabé miesta, o čom má nesprávnu predstavu, v čom vyniká ap. Táto forma hodnotenia slúži ako podklad ku klasifikácii, za každý polrok žiak absolvuje ústnu odpoveď najmenej jeden a viacrát.

Čiastkové hodnotenie

Žiak je hodnotený za nadštandardnú aktivitu na hodine, ktorá súvisí s vyučovacím procesom – napríklad tvorivé nápady, inovatívne, objavovanie nových zdrojov informácií, riešenie úloh nad rámec povinných úloh. Žiak je hodnotený aj za nesplnenie úloh – neodôvodnené nevypracovanie domácej úlohy, úplné ignorovanie práce na hodine (napríklad žiak sedí a nepracuje s mapou, nezapisuje si preberané učivo, neodovzdá zadanú úlohu určenú na vypracovanie na papieri).